

Eräitä lisiä Hans Grellmannin teokseen »Goethes Wirkung in Finnland»

Virittäjässä 1950 ss. 456—7 S. Haltsonen arvosteli Hans Grellmannin teosta »Goethes Wirkung in Finnland» (Suom. Tiedeakat. Toim. B LXI, 3). Kosketellessaan teokseen liittyvää laajaa luetteloa Suomessa syntyneistä Goethe-käännöksistä arvostelija tuo tähän kaksi täydennystä. Tiedossani on näiden lisäksi eräitä Goethen runojen suomennoksia ja ruotsinnoksia. Niiden mainitseminen lienee paikallaan vastaista tutkimusta silmälläpitäen. Luettelen ne aakkosjärjestyksessä, mainiten samoin kuin Grellmannin runon saksankieliset alkusanat, käännöksen julkaisemisvuoden, onko kyseessä suomennos vai ruotsinno, ¹ kääntäjän nimen sekä julkaisun, johon käännös sisältyy.

Ach! unaufhaltsam strebet das Schiff, 1882, ruots., K. (= Karl Flodin), Verdandi, s. 37.

Alle Blüten müssen vergehn, 1825, ruots., anon., Åbo Tidn., N:o 68.

Als Knabe verschlossen und trutzig, 1933, suom. L. Onerva, Yö ja päivä, s. 177.

Als Minerva, jenen Liebling, 1875, ruots., K. F. Ridderström, Fjerranifrån, s. 108.

¹ Grellmannin luettelossa F = suomennos, S = ruotsinno.

- Als noch, verkannt und sehr gering, 1875, ruots., Ridderström, Fjerran-
ifrån, s. 115.
- Aus einer grossen Gesellschaft heraus, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä,
s. 176.
- Bedecke deinen Himmel, Zeus, 1928, suom., Lauri Viljanen, Nuori Voima,
N:o 7.
- Der Mutter schenk' ich, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 173.
- Die Nebel zerreißen, 1875, ruots. Ridderström, Fjerran-ifrån, s. 110.
- Dies wird die letzte Trän' nicht sein, 1928, suom., Viljanen, Nuori Voima,
N:o 6.
- Du kommst nicht ins Ideenland, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 174.
- Du verklagest das Weib, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 174.
- Ein Kranz ist gar viel leichter binden, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä,
s. 173.
- Ein Quidam sagt: Ich bin von, 1933, suom. Onerva, Yö ja päivä, s. 171.
- Ein Veilchen auf der Wiese stand, 1875, ruots. Ridderström, Fjerran-
ifrån, s. 98.
- Enthusiasmus vergleich' ich gern, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä,
s. 176.
- Faust, Gretchen am Spinnrade: Meine Ruh' ist hin, 1890, suom., Aug.
Norkko, Lemmenlintunen, s. 57.
- Fremde Kinder, wir lieben, 1825, ruots., anon., Å. T., N:o 68.
- Hätte Gott mich anders gewollt, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 174.
- Ich ging im Walde / So für mich hin, 1885, ruots., Fogelfri (= L. Saxén),
I Storm och Stiltje, s. 49.
- Ich hab' mein' Sach' auf nichts gestellt, 1875, ruots., Ridderström, Fjer-
ranifrån, s. 106.
- Ich kenn' ein Blümlein Wunderschön, 1875, ruots. Ridderström, Fjerran-
ifrån, s. 93.
- Ich wollt', ich wär' ein Fisch, 1875, ruots., Ridderström, Fjerran-ifrån,
s. 100.
- Käm' der liebe Wohlbekannte, 1875, ruots., Ridderström, Fjerran-ifrån,
s. 114.
- Lieb' und Leidenschaft können verfliegen, 1933, suom., Onerva, Yö ja
päivä, s. 172.
- Magnetes Geheimnis, erkläre mir das!, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä,
s. 171.
- Mir gäb' es keine grössre Pein, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 173.
- Mit einem Herren steht es gut, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 173.
- Nein! Hier hat es keine Not, 1933, suom., Onerva, s. 176.
- Neumond und geküsster Mund, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 174.
- Nur wer die Sehnsucht kennt, 1914, suom., H. Jalkanen, Rakkausuhri,
s. 44.
- Sagt es niemand, nur den Weisen (osa), 1923, ruots., N. Runeberg,
Strövtåg, s. 28.
- Seht den Felsenquell, 1928, suom., Viljanen, Nuori Voima, N:o 8.
- Tiefe Stille herrscht im Wasser, 1875, ruots., Ridderström, Fjerran-ifrån,
s. 110.

Trage dein Übel, wie du magst, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 172.
 Verdammen wir die Jesuiten, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 172.
 Verwünschter weiss ich nichts im Krieg, 1875, ruots., Ridderström,
 Fjerran-ifrån, s. 103.

Warum bin ich vergänglich, o Zeus, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä,
 s. 174.

Was soll ich viel lieben, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 175.

Wem zu glauben ist, redlicher Freund, 1825, ruots., anon., Å. T., N:o 68.
 Wer dem Publikum dient, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 175.

Wer uns am strengsten kritisiert, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 172.
 Wer reitet so spät durch Nacht und Wind, 1875, ruots., Ridderström,
 Fjerran-ifrån, s. 112.

Zücht'ge den Hund, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 173.

Zweierlei Arten giebt es, 1933, suom., Onerva, Yö ja päivä, s. 172.

Näistä neljä on Ridderströmin ruotsinnosta, nim. runoista »Als Minerva, jenen Liebling», Ich hab' mein' Sach' auf nichts gestellt», »Ich wollt', ich wär' ein Fisch» ja »Verwünschter weiss ich nichts im Krieg» julkaistu jo v. 1867 Hufvudstadsbladetissa nimimerkillä Kfr; ne Grellmann mainitsee (samoin kuin kaksi muuta samalla nimimerkillä Hbl:ssa julkaistua käännöstä), paljastamatta kuitenkaan nimimerkkiä, koska hän ei tunne Ridderströmin täydellä nimellä julkaisemia käännöksiä. Mannisen tulkinta runosta »Wie herrlich leuchtet / Mir die Natur!» ilmestyi painosta jo v. 1926 Nuoren Voiman Joulussa; Grellmann mainitsee sen vasta Mannisen Goethe-käännösten kokoelmassa v:lta 1928.

Koska tri Grellmann on ottanut mukaan myös painamattomia käännöksiä Suom. Kirj. Seuran arkistosta, on syytä mainita näihin kuuluvana vielä tulkinta runosta »Weichet, Sorgen, von mir!», ruots., J. J. Nervander, Suom. Kirj. Seuran ark. n:o 5575. Se on erikoisen mielenkiintoinen tuodessaan kaivatun lisäpiirteen Nervanderin kuvaan Goethen ihailijana; Grellmann nim. sanoo (s. 49), ettei ole säilynyt mitään näytettä Goethe-käännöksistä, joita tiedetään Nervanderin laatineen. — Kosketellessaan Goethen innoittamia piirteitä Nervanderin alkuperäisrunoudessa Grellmann ei ole osunut oikeaan lukiessaan näihin runon »Jag minnes dig», kuten toisaalla olen osoittanut.¹ — Julkaisemattomana Goethe-käännöksenä Grellmann mainitsee myös Suom. Kirj. Seuran arkistossa olevan Erköningin tulkinnan: »Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?», noin 1900, suom. Severi (Nuormaa). Se on kuitenkin myös painettuna Nuormaan (Nyman) kokoelmassa »Kotoisilla rannoilla» v:lta 1895.

Oikaisen lopuksi muutamia teoksen painovirheitä, jotka saattavat johtaa harhaan: s. 152 runon »Edel sei der Mensch, / Hülfreich und gut!» ensimmäisenä mainittu käännös (Ridderström) on v:lta 1884; samalla sivulla on runon »Ein Adlersjüngling hob die Flügel» kääntäjä oleva Berndtson; s. 165 on runon »Magnetes Geheimnis, erkläre mir das!» käännöksen mainintaan (1922 F Koskenniemi) lisättävä GR, s. 117; s. 175 sanojen »Verdammen wir die Jesuiten» jäljessä pitää olla merkintä

¹ I. Maliniemi, Eräs oletettu Goethen vaikutus maamme runoudessa, Valvoja 1949, n:o 7.

1928, F Manninen (GR, s. 257); s. 182 mainittu runon »Wie ich so ehrlich war» ruotsinnos on julkaistu v. 1829.

Edellämainitut lisäykset ja vähäiset oikaisut eivät mitenkään vähennä tri Grellmannin teoksen arvoa. Tutkittaessa Goethen merkitystä maamme kirjallisuudelle se on keskeisiä lähteitä.

IRJA MALINIEMI